HABO KOMMUN
Socialförvaltningen

Riktlinjer

~~för alkoholservering i Habo kommun~~ för tillståndsgivning och tillsyn enligt alkohollagen

Antagna av socialnämnden den 23 september 2026 §
Dnr: SN26/177

Inledning

Bakgrund

Bestämmelserna om servering av alkoholdrycker finns reglerade i alkohollagen (2010:1622). Av 8 kap. 9 § alkohollagen framgår att kommunen ska tillhandahålla information om vad som gäller enligt lagen och anslutande föreskrifter. Eftersom alkohollagen ger ett visst utrymme för lokal anpassning ska kommunen också tillhandahålla riktlinjer för tillämpningen av föreskrifterna i kommunen. Riktlinjerna ska säkra en förutsebarhet och ska utgöra information till dem som har för avsikt att ansöka om serveringstillstånd samt innehar serveringstillstånd. Riktlinjerna får inte avvika från lagen eller anslutande föreskrifter eller ersätta den prövning som ska ske i det enskilda fallet.

I dialog och samverkan med restaurangbranschen vill socialnämnden bidra till att skapa goda restaurang- och boendemiljöer för kommunens invånare, samt ge förutsättningar för restaurangägare att konkurrera på lika villkor. Såväl tillståndshavare som allmänheten ska uppleva att arbetet med tillståndsgivning och tillsyn håller god kvalitet, att det är rättssäkert och präglas av ett stort socialt ansvar.

Alkohollagen reglerar när, hur och var servering av alkoholdrycker får ske. Alkohollagen är en skyddslag, vilket innebär att de sociala aspekterna ska lyftas fram. De positiva värden som restauranger erbjuder ska tillvaratas. Ungdomar ska skyddas från en tidig alkoholdebut. Vid eventuella konflikter mellan näringsfriheten och skyddet för människors hälsa tar skyddsaspekterna över, vilket innebär att alkoholpolitiska hänsyn ska ha företräde framför företagsekonomiska och näringspolitiska.

Restaurangnäringen ska utmärkas av hög moral och god etik, vilket vi alla har intresse av. Allmänna grundsatser för serveringspolitiken har sedan länge varit att ordning, nykterhet och trevnad ska råda vid servering. Genom dialog och samverkan vill vi utveckla en ömsesidig respekt och förståelse för varandras roller, öka kunskapen och vidga infallsvinklarna. I vår kontakt med tillståndshavare och sökande av serveringstillstånd, har vi ambitionen att uttrycka vikten av samsyn i arbetet, vara lyhörda och tillgängliga.

Serveringstillstånd

Krav på serveringstillstånd

Enligt 8 kap. 1 § alkohollagen krävs det tillstånd för servering av spritdrycker, vin, starköl och andra jästa alkoholdrycker och av alkoholdryckslikande preparat. Tillstånd meddelas av den kommun där serveringsstället är beläget. Detta kallas serveringstillstånd.

Undantag från krav på serveringstillstånd

Det finns i 8 kap. 1a § alkohollagen ett undantag då serveringstillstånd inte krävs. Undantaget gäller om serveringen avser ett enstaka tillfälle för i förväg bestämda personer, sker utan vinstintresse och utan annan kostnad för deltagarna än kostnaden för inköp av dryckerna samt äger rum i lokaler där det inte bedrivs yrkesmässig försäljning av alkohol- eller lättdrycker. Undantaget är avsett att användas för enstaka helt privata arrangemang.

Olika former av serveringstillstånd

Alkoholservering kan ske till allmänheten eller till slutna sällskap. Ett slutet sällskap är en begränsad krets av personer som har någon form av gemensamt intresse i exempelvis en förening, företag eller sammanslutning. För att det ska vara fråga om ett slutet sällskap, krävs att medlemskretsen är känd före det aktuella arrangemanget. Är det inte fråga om slutet sällskap, betraktas serveringen som servering till allmänheten.

Serveringstillstånd kan avse enstaka tillfälle eller stadigvarande. Tillfälliga tillstånd kan gälla enstaka tillfälle eller enstaka tidsperiod och avse servering till allmänheten eller till slutet sällskap. Tillfällig servering förutsätter att det inte är fråga om regelbundet återkommande verksamhet. För att få ett tillfälligt tillstånd till allmänheten krävs att arrangemanget vänder sig till en bred målgrupp och inte i huvudsak rikta sig till ungdomar. Vid tillfällig servering gäller särskild restriktivitet för servering av spritdrycker.

Tillfällig servering förutsätter att det inte är fråga om regelbundet återkommande verksamhet. Enligt praxis anses åtta tillfällen per år utgöra regelbundet återkommande verksamhet. ~~Tillfälliga tillstånd kan beviljas vid maximalt 10 tillfällen per år.~~ Polismyndighetens yttrande inhämtas även vid dessa ansökningar och yttrandet har stor betydelse för slutgiltigt beslut.

Stadigvarande serveringstillstånd gäller tills vidare och kan antingen avse hela året eller viss del av året, en så kallad säsongsrättighet, där servering kan ske till allmänheten eller till slutet sällskap.

Andra former av serveringstillstånd som finns är provsmakningstillstånd, cateringtillstånd, tillstånd till rumsservering, tillstånd till minibar och pausservering.

Anmälan av lokal vid catering ska göras till kommunen på särskild blankett senast två veckor innan arrangemanget äger rum.

Prövning av ansökan

För att beviljas serveringstillstånd ställer alkohollagen upp vissa kriterier som ska vara uppfyllda. Vid en ansökan om serveringstillstånd ska kommunen pröva om förutsättningarna enligt alkohollagen är uppfyllda. Nedan redogörs för de kriterier kommunen prövar vid en ansökan.

Lämplighetsprövning

Enligt alkohollagen ska en prövning göras av den sökande vid en ansökan. Det står i 8 kap. 12 § alkohollagen att den sökande ska med hänsyn till sina personliga och ekonomiska förhållanden och omständigheterna i övrigt visa sig vara lämplig att driva verksamheten. För att utreda lämpligheten begär kommunen in remisser från olika remissinstanser. Prövningen tar sikte på de fysiska och juridiska personer som har ett betydande inflytande i verksamheten.

Personlig lämplighet

Vid en ansökan utreder kommunen den personliga lämpligheten. Kommunen begär in yttrande från Polisen som i remissvar redogör för om den sökande förekommer i misstanke- eller brottsregistret. Viss brottslighet anses vara diskvalificerande, det vill säga göra att den sökande inte anses vara lämplig. Viss typ av brottslighet såsom brottslighet som har anknytning till rörelsen, narkotikabrott, trafikonykterhetsbrott, våldsbrott, brott enligt skattebrottslagen och bokföringsbrott anses vara särskilt allvarlig. Det går dock inte att göra någon uttömmande uppräkning av vilken typ av brottslighet som är diskvalificerande utan en bedömning görs av kommunen med stöd av lagens förarbeten och praxis. Skulle den sökande ha begått brott som är diskvalificerande så måste en viss tid förflyta innan man kan anses vara lämplig att inneha serveringstillstånd, detta kallas karenstid eller diskvalifikationstid.

Ekonomisk lämplighet

Prövningen av ekonomisk lämplighet avser sökandes tidigare och nuvarande allmänna och ekonomiska förhållanden. Kommunen prövar vid ansökan om finansieringen har gått till på ett godtagbart och lagligt sätt. Den sökande ska också kunna visa upp en ordnad bokföring. Kommunen skickar remisser till Skatteverket och Kronofogden. Remissinstansernas remissvar visar om den sökande har skött sina ekonomiska åtaganden.

Kunskapskrav

Sökande och andra personer med betydande inflytande som är aktiva i serveringsverksamheten ska ha kunskap om svensk alkohollagstiftning. Sökande ska enligt 8 kap. 12 § alkohollagen avlägga ett prov hos kommunen för att visa att hen har de kunskaper om alkohollagstiftningen som krävs för att kunna utöva serveringsverksamhet lagenligt. Kunskapsprovet är framtaget av Folkhälsomyndigheten och är webbaserat. Provet skrivs hos kommunen och är avgiftsbelagt. Provet skickas till Folkhälsomyndigheten för rättning och resultatet sänds åter till kommunen som i sin tur förmedlar svaret till sökanden. En sökande har tre gånger på

sig att skriva provet med godkänt resultat. Om sökande efter tredje försöket inte blir godkänd avslås ansökan med hänvisning till att den sökande inte innehar de kunskaper i alkohollagen som krävs.

Lokalerna

Vid en ansökan gör kommunen en bedömning av lokalerna. Enligt 8 kap. 14 § alkohollagen ska ett serveringstillstånd omfatta ett visst avgränsat utrymme som disponeras av tillståndshavaren. För att visa dispositionsrätt kan kommunen begära in en kopia av hyresavtalet. Serveringsytan på serveringsstället ska vara överblickbar, det vill säga personalen ska kunna ha översikt över samtliga gäster.

Av 8 kap. 16 § alkohollagen framgår att lokaler som används för servering till allmänheten eller för servering till slutna sällskap av den som har stadigvarande serveringstillstånd ska vara lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt. Kommunen skickar därför remiss till Räddningstjänsten för att utreda om de aktuella lokalerna är lämpliga ur brandsäkerhetssynpunkt.

Särskilt tillstånd kan även meddelas för flera tillståndshavare att utnyttja ett gemensamt serveringsutrymme. I så fall ska varje tillståndshavare svara för ordning och nykterhet inom det gemensamma serveringsutrymmet under den tid tillståndshavaren bedriver servering där.

Uteservering

Kraven alkohollagen ställer på en uteservering är att den ska vara avgränsad och att den ska vara överblickbar. Ligger uteserveringen på offentlig plats krävs även tillstånd från Polisen för användande av offentlig plats.

Alkoholpolitiska olägenheter

Enligt 8 kap. 17 § alkohollagen ska kommunen vid en ansökan pröva om tilltänkt alkoholservering på grund av serveringsställets belägenhet eller av andra skäl kan befaras medföra olägenheter i fråga om ordning och nykterhet eller särskild risk för människors hälsa. Skulle sådana olägenheter befaras kan serveringstillstånd vägras. För att kunna bedöma om sådana olägenheter kan uppstå begär kommunen in yttrande från Polisen och från den nämnd som ansvarar för miljöinspektion.

I Habo kommun tillmäts Polisens yttrande om ordningsläget i området och yttrandet från den nämnd som ansvarar för miljöinspektion med bedömning av risken för att störningar uppkommer för närboende stor vikt i tillståndsprövningen. En individuell prövning av risken för alkoholpolitiska olägenheter görs med hänsyn till dessa yttranden. Ett eventuellt avslag ska alltid motiveras och det ska redogöras för vilka olägenheter det är fråga om och vad som ligger till grund för att olägenheterna befaras uppstå.

Kommunen ges enligt förarbetena till alkohollagen möjlighet att ta hänsyn till särskilt känsliga och skyddsvärda områden. Områden som kan anses vara särskilt känsliga och skyddsvärda är bland andra områden där det vistas mycket ungdomar.

Nödvändiga tillstånd

För att ett serveringstillstånd ska beviljas förutsätter det att andra nödvändiga tillstånd för verksamheten föreligger. Exempelvis ska det finnas besittningsrätt till lokalen vilket den sökande visar genom uppvisande av hyreskontrakt alternativt köpekontrakt. I tillämpliga fall ska det finnas bygglov.

En grundläggande förutsättning för restaurangverksamhet är att lokalen är registrerad som livsmedelsanläggning, vilket innebär att de livsmedelshygieniska krav som gäller inom EU ska vara uppfyllda och garanterar att lokal och utrustning håller en viss standard.

Vid uteservering krävs tillstånd från Polisen för användande av offentlig plats. Lokalen ska också visas lämplig för sitt ändamål sett ur brand- och utrymningssynpunkt. Vid servering till slutet sällskap ställs något lägre krav på lokalens utformning.

Handläggning

Enligt 5 § alkoholförordningen ska kommunen fatta beslut i ett ärende om serveringstillstånd inom fyra månader från det att en fullständig ansökan har kommit in till kommunen. Om det är nödvändigt på grund av utredningen får handläggningstiden förlängas med högst fyra månader. Kommunen ska informera sökanden om skälen för att handläggningstiden förlängs innan den ursprungliga tidsfristen har gått ut.

Alla inkomna och upprättade handlingar i ärendet är allmänna handlingar. Enligt offentlighetsprincipen har den som begär det rätt att få ta del av allmänna handlingar. En allmän handling kan dock efter sekretessprövning finnas vara sekretessbelagd. Sekretess gäller för uppgift om enskilds personliga eller ekonomiska förhållanden, om det kan antas att den enskilde eller någon honom närstående lider skada eller men om uppgiften röjs. Vid en begäran om utlämnade av allmänna handlingar görs en sekretessprövning.

Serveringstider

Serveringstider är reglerade i 8 kap. 19 § alkohollagen. Där framgår att det är kommunen som beslutar under vilka tider alkoholdrycker får serveras. Det förtydligas att det vid bestämmande av tiden för servering särskilt ska beaktas vad som sägs i 8 kap. 17 § om alkoholpolitiska olägenheter. Om inte kommunen beslutar annat så är normaltiden för servering 11.00 – 01.00. Det står också att serveringsstället ska vara utrymt senast 30 minuter efter serveringstidens utgång.

Utökad serveringstid till som längst klockan 02.00 kan meddelas förutsatt att polismyndigheten tillstyrker ansökan samt att miljönämnden inte rekommenderar tidigare stängning på grund av risken för att närboende utsätts för oacceptabla störningar. För att beviljas serveringstid till kl. 02.00 ska serveringsstället vara dokumenterat välskött och inte ha några anmärkningar.

Skyddet för människors hälsa och intresset av att upprätthålla ordning, nykterhet och säkerhet ska alltså stå i förgrunden när kommunen prövar sena serveringstider.

Vad gäller uteservering finns ingen normaltid stadgad i alkohollagen. Kommunen behöver därför beroende på var uteserveringen är belägen göra en bedömning av om serveringstiderna på uteserveringen kan följa de ordinarie serveringstiderna för serveringsstället. Även vad gäller serveringstider för uteserveringar tillmäts stor betydelse till yttranden från Polisen och den nämnd som ansvarar för miljöinspektion.
I Habo kommun kan för serveringstid efter normaltiden, 01.00, bestämmas en prövotid om risk för närboendestörningar föreligger.

Villkor

Kommunen har rätt att meddela villkor till ett serveringstillstånd. Detta följer av allmänna förvaltningsrättsliga principer. Villkoren måste ligga inom ramen för de syften som ska tillgodoses genom tillståndsgivningen. Villkoren måste vara proportionerliga och tydliga. Exempel på villkor som kan fogas är krav på ordningsvakter.

Tillsynsarbete

Genom tillsyn kontrolleras att tillståndshavare och serveringsställen följer alkohollagen. Det är en förutsättning för att branschen ska kunna konkurrera på sunda och lika villkor. Tillsyn kan delas upp i förebyggande, inre, yttre och samordnad tillsyn.

Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn sker i form av information, råd och stöd till tillståndshavare och medverkan i utbildningen ”Ansvarsfull alkoholservering”. Syftet med förebyggande tillsyn är att informera och göra tillståndshavaren uppmärksam på de krav som ställs i alkohollagen.

Inre tillsyn

Med inre tillsyn avses kontroll av tillståndshavarnas ekonomiska förhållanden och vandel. Inre tillsyn kan innebära att remisser inhämtas från till exempel Skatteverket, Kronofogden eller Polisen för att utreda om tillståndshavarna fortsatt lever upp till alkohollagens lämplighetskrav. Kommunen kan också begära in redovisning för att kontrollera den ekonomiska skötsamheten. Restaurangernas försäljning följs upp genom restaurangrapporter som lämnas årligen.

Yttre tillsynen

Med yttre tillsyn menas den tillsyn som kontinuerligt utförs på serveringsstället av kommunens personal som ansvarar för frågor enligt alkohollagen.

10

Tillsynen innebär en kontroll av att restaurangens alkoholservering sker i enlighet med alkohollagen och det utfärdade tillståndet. Den yttre tillsynen kan innebära kontroll av ordningsläget i och utanför restaurangen, graden av berusning hos gästerna, att servering till minderåriga inte sker eller att

marknadsföringen inte är uppsökande eller påträngande. Den yttre tillsynen kan också innebära kontroll av personalen och kassan.

Samordnad tillsyn

Yttre tillsyn kan ske tillsammans med andra myndigheter, så kallad samordnad tillsyn. Exempel på myndigheter som kan delta är Polismyndigheten, Skatteverket, Miljöförvaltningen, Räddningstjänsten och Arbetsmiljöverket. Varje myndighet utför tillsyn utifrån sin lagstiftning.

Avgifter

Kommunen får ta ut avgift för prövningen enligt de grunder som beslutas av kommunfullmäktige. Kommunen får även ta ut avgift för tillsyn enligt 9 kap av den som har serveringstillstånd och av den som bedriver anmälningspliktig detaljhandel med eller servering av folköl.

Avgifterna beslutas av kommunfullmäktige och baseras på självkostnads- och likställighetsprincipen som regleras närmare i kommunallagen (1991:900).

Ansökningsavgift debiteras i samband med ansökan om serveringstillstånd.

Tillsynsavgiften för stadigvarande tillstånd består av en fast tillsynsavgift samt en avgift som baseras på den restaurangrapport tillståndshavaren lämnat för föregående år. Tillsynsavgiften debiteras en gång per år. Tillsynsavgiften för tillfälliga tillstånd är inkluderad i ansökningsavgiften. Det år en tillståndshavare har ansökt om serveringstillstånd tas inte någon tillsynsavgift ut utan anses ingå i ansökningsavgiften.

Sanktioner

Kravet på skötsamhet och personlig lämplighet hos tillståndshavaren kvarstår även efter det att serveringstillståndet beviljats. Misskötsamhet eller oegentligheter kan vid tillsyn eller på grund av andra förhållanden leda till att ett tillsynsärende öppnas. En kommun får enligt 9 kap. 17–18 §§ alkohollagen besluta om åtgärd i de fall en tillståndshavare inte lever upp till alkohollagens krav. En kommun får meddela en innehavare av serveringstillstånd en erinran, eller i allvarligare fall en varning. En kommun kan också återkalla ett serveringstillstånd om det med tillståndshavarens vetskap har förekommit brottslig verksamhet på serveringsstället eller i anslutning till detta utan att tillståndshavaren har ingripit, eller tillståndshavaren har brutit mot alkohollagen på ett sådant sätt att varning inte är en tillräckligt ingripande åtgärd. Erinran eller varning ska vara ett förstahandsalternativ vid överträdelse av bestämmelserna i alkohollagen. I allvarligare fall ska återkallelse kunna ske utan föregående erinran eller varning.

Överklaga kommunens beslut

Kommunens beslut i ansöknings- och tillsynsärenden kan överklagas till allmän förvaltningsdomstol, i första instans förvaltningsrätten. Vid negativa eller delvis negativa beslut ska den sökande/tillståndshavaren alltid få

information om hur hen ska gå till väga för att överklaga beslutet. Överklagandet ska vara skriftligt och ska vara inkommet till kommunen senast tre veckor från den dag den klagande fick del av beslutet, annars kan överklagandet inte prövas. Kommunen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid, överväger om beslutet ska ändras och vidarebefordrar sedan skriften till förvaltningsrätten.

Folkölsförsäljning

Den som avser att bedriva försäljning och/eller servering av folköl ska anmäla verksamheten hos kommunen. Försäljning/serveringen får inte påbörjas innan anmälan har gjorts. Grundvillkoren är att verksamheten bedrivs i en lokal som är registrerad som livsmedelslokal och att försäljning eller servering av matvaror bedrivs i lokalen. Det får inte säljas eller serveras till någon som är under 18 år eller till någon man misstänker ska lämna över folkölen till annan person som inte fyllt 18 år, dvs. langning. Folköl får inte heller säljas eller serveras till person som är märkbart påverkad av alkohol eller annat berusningsmedel. Den som säljer eller serverar folköl ska utöva egen tillsyn över folkölsförsäljningen. Det innebär att den ansvarige för butiken/serveringsstället ska arbeta fram ett egenkontrollprogram där det framgår hur innehavaren och eventuell personal arbetar för att reglerna i alkohollagen ska följas. Överträdelse av försäljningsreglerna kan medföra försäljningsförbud.

Habo kommun utövar tillsyn över folkölsförsäljningen genom att ta emot anmälningar om försäljning/servering. Kommunen tar även ut den av kommunfullmäktige beslutade tillsynsavgiften. Kommunen för register över dem som säljer och serverar folköl inom kommunen och kontrollerar att de uppfyller grundförutsättningarna för att få sälja folköl. Vid tillsyn kontrolleras att försäljningsstället lever upp till alkohollagens krav och att ett utarbetat egenkontrollprogram finns. Vid tillsynen informeras även om alkohollagens regler.